

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 8, Sayı/Issue: 2, Ağustos/August 2024]

Uğur ÖZGÜR

<https://orcid.org/0000-0001-9385-2912>

Dr. Öğr. Üyesi

uozgur@nku.edu.tr

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

<https://ror.org/01a0mk874>

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yusuf TOPALOĞLU

<https://orcid.org/0000-0003-2832-6902>

Dr. Öğr. Üyesi

yusuf.topaloglu@iuc.edu.tr

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

<https://ror.org/01dzn5f42>

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

Fransızcadan Aktarılan Sözcüklerin Türkçedeki Yardımcı Eylemlerle Kullanımının İncelenmesi

*Analysing the Use of French Words Transferred with
Auxiliary Verbs in Turkish*

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 15.06.2024

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 24.08.2024

Yayın Tarihi | *Date Published*: 30.08.2024

Atıf | *Citation*

Özgür, U. ve Topaloğlu, Y. (2024). Fransızcadan Aktarılan Sözcüklerin Türkçedeki Yardımcı Eylemlerle Kullanımının İncelenmesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 8(2), 1191-1220.

<https://doi.org/10.34083/akaded.1501631>

Özgür, U. & Topaloğlu, Y. (2024). Analysing the Use of French Words Transferred with Auxiliary Verbs in Turkish. *Journal of Academic Language and Literature*, 8(2), 1191-1220. <https://doi.org/10.34083/akaded.1501631>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Katkı Oranı Beyanı <i>Author Contributions</i>	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir <i>Author's contribution rates to the study are equal.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı <i>Yes - iThenticate</i>
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Uğur ÖZGÜR, Yusuf TOPALOĞLU | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)

Öz

Toplum ve ekinler arasında gerçekleşen ticari ilişkiler, savaşlar, göçler, buluşlar, bilim, sanat ve teknolojideki gelişim ve değişiklikler, küresel salgın, ekonomik bunalım gibi olaylar nedeniyle diller birbirini etkilemiş ve dünya dilleri arasında sözcük alış-verişi gerçekleşmiştir. Batıdan (özellikle Fransızca, İngilizce ve İtalyanca) pek çok terim Türkçeye aktarılmıştır. Bu araştırmamızda Fransızcadan Türkçeye aktarılan sözcüklerin Türkiye Türkçesinde en çok kullanılan *et-* ve *ol-* yardımcı eylemlerle kullanımı incelenecektir. Türkçedeki *et-* ve *ol-* yardımcı eylemleri ile ne kadar Fransızca kökenli sözcük kullanılmaktadır ve bunların türleri nelerdir? Bunlar aktarılırken, ses ve biçim yönünden değişikliğe uğramışlar mıdır? Bu sözcüklerin Türkçede bir eş değeri var mıdır? Bu sözcükler, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleri kullanılarak mı aktarılmışlardır? gibi sorulara yanıt aranacaktır. Araştırmada Fransızca kökenli sözcüklerin Türkçedeki birleşik eylem üretme yöntemleri kullanılarak oluşturulmadıkları ve Türkçede bunların anlam yönünden karşılıklarının bulunduğu ancak buna karşın Fransızca biçiminin ve kullanımının tercih edildiği ileri sürülmektedir. Çalışmada, *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü* (2015) ve *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü* (2015) veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Bu sözlüklerden Fransızca kökenli Türkçe yardımcı eylemlerle kullanılan 44 sözcük saptanmıştır. Bu sözcükler, yapı yönünden incelenmiş, sözcüksel ulamları belirlenmiş ve bu ulamlar türlerine göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca Fransızcadaki asıl yazılış biçimleri ve bunların sesletimleri sunularak Türkçeye sessel ve biçimsel olarak nasıl girdikleri incelenmiştir. Bununla birlikte bu birleşik eylemlerin oluşumu sürecinde, Türkçedeki birleşik eylem üretme yöntemlerinin kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili saptamalar yapılmıştır. Daha sonra, bunların anlamca Türkçede bir karşılığının olup olmadığına ilişkin TDK'den araştırma yapılmış ve anlamca karşılığı olmayanlara Türkçe anlam önerilerinde bulunulmuştur. Ayrıca kullanım sıklıklarını ortaya koymak, yazın ve bilimsel alanlarda kullanımlarını belirlemek amacıyla 27 farklı Türkçe yazarın toplamda 34 romanından ve 7 farklı alanda yayınlanmış bilimsel araştırma makalesinden örneklere yer verilmiştir. Fransızca kökenli sözcüklerin söyleyişlerinin eylem, ad, ön ad ve geçmiş zaman ortacı türlerinin aynı sesletime sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sözcüklerin Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleriyle aktarılmadıkları anlaşılmıştır. Türkçede bunları anlamca karşılayacak eş değerlerinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aktarma, Fransızca sözcükler, Türkçe *et-* ve *ol-* yardımcı eylemleri, sessel ve biçimsel inceleme, anlamsal eş değerler.

Abstract

*Languages have influenced each other due to events like trade relations between societies, crop exchanges, wars, migrations, inventions, developments in science, art, and technology, global pandemics, and economic crises. This has led to an exchange of words between languages, with many terms from the West, especially French, English, and Italian, being transferred to Turkish. This study aims to analyse the usage of French-origin words with the Turkish auxiliary verbs *et-* and *ol-*, among the most commonly used in Turkish. The study seeks to determine the number of French-origin words used with *et-* and *ol-* in Turkish, as well as their respective types. The study investigates whether they have undergone any changes in sound or form during the transfer, and whether they have equivalents in Turkish. The study also examines if these words are formed*

using compound verb production in Turkish. The research, based on data from the Dictionary of Western Origin Words in Turkish (2015) and Dictionary of Turkish Quotations (2015), identified 44 words of French origin used with Turkish auxiliary verbs. These words were analysed for their structure, lexical categories, and classification according to their types. The study also presents the original spelling forms in French and their phonetics, analysing how they entered Turkish in terms of sound and form. It was found that the words of French origin were not formed using compound verb production methods in Turkish and that there are equivalents in Turkish in terms of meaning, but the French form and usage are often preferred. The study also looked into the frequency of their use and their presence in literature and scientific fields, including examples from novels by Turkish authors and scientific research articles. It was determined that French-origin words of verb, noun, pre-noun, and past participle types have the same pronunciation, and they were not transferred using compound verb formation methods in Turkish. Additionally, equivalents in Turkish were suggested for those French-origin words that do not have a Turkish equivalent in terms of meaning.

Keywords: Transfer, French words, Turkish et- and ol- auxiliary verbs, phonological and morphological analysis, semantic equivalents

Giriş

Dünya genelinde konuşulan diller arasında alıntı sözcükler ya da sözcük aktarmaları, teknolojik ve iletişimsel gelişmeler ve dillerin temasıyla daha çok artmıştır. Türkçenin dünya dilleri ile teması ve Türkçeye bu dillerden aktarılan sözcüklerle ilgili araştırmalar ve çalışmalar yürütülmektedir. Özellikle Türk dili gibi kökeni eskiye dayanan ve geniş bir coğrafyaya yayılmış olan dillerin, diğer dillerle etkileşim içinde olması kaçınılmazdır (Sarı, 2008, s. 3). Türk dili, zaman içinde çeşitli dillerden yabancı sözcükleri benimsemiş ve bunlar neredeyse Türk dilinin bir parçası haline gelmiştir. Bu sözcükler, uzun bir süreç sonucunda Türk diline yerleşmiş ve onunla özdeşleşmiştir (Sarı, 2008, s. 13-14). Ancak bazıları dil yapısına uyarken bazıları uyumsuzluklar yaratarak kural dışılıkları beraberinde getirmiştir. Türk dili, uzun bir tarihe iye olup geniş bir coğrafyaya yayılmış ve kullanılmıştır, bu nedenle birçok yabancı dille etkileşim içinde olmuştur. Osmanlı Türkçesi olarak da bilinen ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar kullanılan dilde, Arapça ve Farsça sözcükler bazen farklı alanlarda kullanılarak yaygınlık kazanmıştır. Bu sözcüklerin dikkat çeken özelliği, kaynak dillerindeki dil bilgisini Türkçeye taşımasıdır. Batı dillerinden Almanca ve İngilizce gibi birçok sözcük Türkçeye geçmiş olup, bazı dilbilgisi kuralları ve özellikleri de bu sözcüklerle Türkçeye aktarılmıştır. 18. yüzyılda Avrupa ile siyasal ilişkilerin artması, Avrupa dillerinden Türkçeye sözcük girmesinde yeni bir yol açmıştır (Levend, 1972, s. 72). Özellikle Fransız İhtilali sonrası Avrupa'da yaşanan değişimler ve Rönesans dönemi, ülkelerin ve dillerin etkilenmesine neden olmuştur. 1839'dan itibaren Fransız etkisi Türkiye'de daha da belirgin hale gelmiştir. Tanzimat Dönemi ve sonrasında, Fransa'da yaşamış ve Fransızca konuşabilen aydınlar, Türk yazınında ve günlük yaşamda Fransızca sözcükleri kullanmıştır (Aktaş, 2007, s. 523).

Fransız İhtilali'nden sonra Fransa'ya giden Türk gençleri, Fransız düşüncesinden etkilenmiş ve ülkelerine döndüklerinde bu düşünceleri yayma gereksinimi duymuşlardır. Bu süreçte Fransızca sözcükler Türkçeye girmiş ve Tanzimat Döneminde Türk aydınları Fransız dilini kullanmayı benimsemiştir (Erata, 2004, s. 217).

Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkiler, 16. yüzyılın başlarına kadar Kanuni Sultan Süleyman dönemine uzanan bir geçmişe iyedir. Bu ilişkiler, esir alınan I. François'ın annesinin Osmanlı'dan yardım istemesiyle ve 1526'da Kanuni Sultan Süleyman'ın bu isteği kabul etmesiyle başlar. III. Selim dönemine kadar, Osmanlı padişahlarıyla Fransa kralları arasındaki dostluk devam eder (Oran, 2010, s. 83-85). Daha sonraları Fransa'ya ayrıcalıklar (Fr. capitulation) verilerek, ticari ve ekonomik ilişkiler hız kazanır. Ekonomi ve siyasete dayanan bu ilişkiler, özellikle Tanzimat Döneminde ekinel bağlamda daha fazla gelişme gösterir. Tanzimat Dönemiyle Batı'ya daha sıcak bakan Türk aydınları, Batı ekinini daha yakından tanıyıp incelemek amacıyla Fransız yazarların eserlerini çevirirler. Çeviri yoluyla Türkçeye birçok sözcük girmiştir ve günümüzde Türkçedeki en çok Batı kökenli sözcükler Fransızcadan gelmektedir. Tanzimat Döneminde ele alınan tiyatro metinleri, hikâye ve romanlarda oldukça Fransızca sözcük kullanılır (Aktaş, 2007, s. 523). Tanzimat Dönemiyle çeviri kurumlarının kurulması, hatta dış işleri memurlarına Fransızca öğretimi için kurslar düzenlenmesi, ilk tıp okulunda derslerin Fransızca olarak verilmesi, dış politikada Avrupa'ya temsilciler gönderilmesi gibi adımlar, Fransız ekininin ve dilinin Türkiye'deki etkisini artırır. Ayrıca, Fransız kaynaklı yayın organlarının yaygınlaşması, gazetelerin ve tiyatrunun sosyal hayatımıza girişi de bu dönemde yaşanır. Bu süreç, giyimden ev eşyasına, yeni aletlerden yeni düşüncelere kadar birçok alanda Fransızca sözcüklerin hızla Türkçeye girmesine yol açar. Fransızcadan dilimize geçen bu sözcükler; bilim ve teknoloji, sağlık, ekonomi ve politika, sosyal bilimler, giyim kuşam, yiyecek, ev, süsleme, eğlence, müzik, ekin, sanat, medya ve sosyal yaşam, kimya ve spor gibi alanlarda sınıflandırılabilir (Sarı, 2008, s. 45). Bu durum, Türkçenin zenginleşmesine ve Fransız ekininin Türk toplumunda belirgin bir iz bırakmasına neden olur.

Günümüzde teknik ve teknolojik ilerlemelerle Türkçeye daha çok Fransızca ve İngilizce sözcüklerin girdiğine tanık olunmaktadır. Bu sözcüklerin Türkçeye girişi farklı yollarla gerçekleşir ancak en yaygın yöntem çeviri yazıdır (Fr. transcription). Sözcükler, özgün dillerinden alınıp Türkçeye aktarılırken genellikle aynı şekilde yazılır ve okunurlar (Özgür & Topaloğlu, 2023). Türkçeye bu dillerden sözcük aktarılmasının diğer nedenlerinden biri de beyaz yakalı çalışanların kullandıkları ve günümüzde giderek yaygınlaşan dilden kaynaklanır. İş yeri veya bu tür yerlerde bulunan çalışma odalarında iş görenleri tanımlamak için kullanılan beyaz yakalı ifadesi, reklam ve banka işleri gibi kesimlerdeki uzmanlardan, avukatlık ve serbest muhasebeci gibi uzmanlaşma alanlarında görev gören ve toplumun belli niteliklerini ve özelliklerini taşıyan, genellikle ekonomik veya toplumsal etkinliklerin yürütüldüğü geniş bir bölümü içine alır. Çoğunlukla zihinsel emek ve düşünsel yetenek gerektiren işlerle uğraşan ve genel anlamda üniversite mezunu olup, ileri düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olan beyaz yakalılar, bildikleri bir yabancı dilin sözcüklerini, yarısı söz konusu yabancı dilin söylenişıyla diğer yarısını yarı Türkçe çıkarmayı ya da sözcüğü yabancı dilde söylendiği gibi veya Türkçeye uyarlayarak ya da

uydurarak kullanmayı sık yeğlemektedirler. Beyaz yakalıların bu tutumuyla beraber teknolojik ve bildirişim araçlarının yaygın hale gelmesi, ekinel dönüşümün hız kazanması, tüketim alışkanlıklarının değişmesi ve topluma etki etmesi, iş türlerinin ve alanlarının artış göstermesi, Batı'nın güçlü bir ekonomik yapısının olması gibi etkenler, günümüzde Batı kökenli, özellikle Fransızca kökenli sözcüklerin kullanımının daha çok tercih edilmesine neden olmuştur. *Türkçenin Alıntılar Sözlüğünde* (Karaağaç, 2015) Fransızcadan alınan sözcük sayısı 5858, *Türkçe Verintiler Sözlüğünde* (Karaağaç, 2008) Fransızca sözcüklere karşılık gelen sözcük sayısı 73 olup TDK'nin yayımladığı *Türkçe Sözlük*'te (TDK, 2015) Fransızca sözcüklerin sayısı 4974 olarak belirlenmiştir.

Bu bağlamda günümüze kadar Türkçe ile Fransızca arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışma yapılır. Bunlardan Karaağaç (2015, s. 123), Türklerin Fransız dil ve ekininden bir şeyler öğrenmeye başlaması, 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'nın belirleyici ekini olan Fransız ekininin etkisinde olduğu döneme denk geldiğini ifade eder. Bu dönemlerde, Fransız dili ve ekininin özellikle İngiliz dâhil birçok halkı etkilediğini ve Türkçeye Fransızcadan alınan sözcüklerin sayısının fazlalığının, kimi zaman dilbilgisel etkiye dönüşen bir sözlüksel etki yarattığını belirtir. Batı dillerinden alınan sözcüklerin çoğunun Fransızca aracılığıyla Türkçeye geçtiğini ve hatta günümüzde bile, İngilizce veya diğer Avrupa dillerinden alınan sözcüklerin, Fransızca biçimlere dönüştürülerek Türkçeye aktarıldıklarını ifade eder.

Aypay (2005), *Mehmet Emin Vahid Paşa'nın Eserlerinde Batı Kökenli Kelimeler* adlı makalesinde ana odak noktası Mehmet Emin Vahid Paşa'nın yapıtlarında kullanılan batı kökenli sözcüklerin listesini oluşturmuştur. Batı kökenli sözcüklerin kullanımını bir tümceyle örneklemiş ve geldiği dildeki asıl biçimini belirterek Türkçedeki karşılığını belirtmiştir. Turgut (2009) *Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler* adlı yüksek lisans tezinde, Türkçede kullanılan Fransızca kökenli sözcüklerin sıklığı üzerinde durmaktadır. Bu eserde, Türkçedeki Batı kökenli sözcüklerin tarihsel ilerlemesi dönemsel olarak araştırılmış, iki roman ve on öykü üzerinde bir inceleme yapılarak, bu eserlerde kullanılan Fransızca kökenli sözcükler saptanmış ve zaman dizinsel olarak sıralanmıştır. Daha sonra, dildeki yabancı kökenli sözcüklerin varlığının nedenleri çok yönlü bakış açısıyla incelenmiştir. Lüle Mert (2012) *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yabancı Kökenli Sözcük Kullanımlarına İlişkin Bir İnceleme* adlı makalesinde Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcükleri Türkçe ya da yabancı kökenli olmaları bağlamında değerlendirmiştir. Erbay (2002) *Türkçe Sözlük'ün İlk ve Son Baskısındaki Batı Kökenli Kelimelere Dair* adlı makalesinde Türkçemize giren sözcüklerin durumunu Türkçe Sözlük eserinin ilk ve son baskısındaki biçimlerine göre incelemiştir. Bu baskılarda yer alan yabancı sözcüklerin sayısı, giriş dönemleri ve giriş biçimleri dikkate alınarak bir karşılaştırma yapılmıştır. Kartalhoğlu (2023) *Alıntıların Türkçeleşme Süreçleri Bilgisine Eleştirel Bir Bakış* adlı kitap bölümünde Arapça, Farsça, İtalyanca, Ermenice, Rumca ve Fransızca alıntılarının Türkiye Türkçesinde Türkçeleşme süreçlerini eleştirel bir bakışla ele almış ve özellikle bu alıntılarının ses olaylarına odaklanmıştır.

Magrelo (2011) *Türkçede Batı Kökenli Yabancı Sözcükler* adlı bildirisinde Türkiye'nin Batılı ülkelerle tarihsel ilişkisini ele almış ve Batı kökenli yabancı sözcüklerin Türkçeye girmesinin ön koşullarından söz etmiştir. Çiçek (2004) *Türkçeye Giren Fransızca Kökenli Bazı Kelimeler Üzerine Bir İnceleme* adlı makalesinde, Şemseddin Sami'nin 1898 tarihli Kamus-ı Fransevi sözlüğü, Hasan Bedrettin'in 1928 yılında hazırladığı Küçük Kamus-i Fransevi sözlüğü ve Tahsin Saraç'ın 1990 tarihli Büyük Fransızca-Türkçe sözlüğü temel alarak, Türkçeye Fransızcadan geçmiş ve günümüzde Türkçede kullanılan sözcüklerin karşılıklarını değerlendirmiştir. Özkan ve Musa (2004) *Yabancı Dillerin Türkçenin Söz Dizimi Üzerindeki Etkisi* adlı makalelerinde Türk lehçelerinin söz diziminde, Arapça, Farsça, Rusça, İngilizce, Fransızca ve diğer Hint-Avrupa dillerinin etkisinin Türkçe söz dizimi üzerinde herhangi bir değişikliğe yol açıp açmadığını incelemişlerdir. Balaban (2015) *Yabancı Kelimelere Karşılık Bulmada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri* adlı makalesinde Türkçedeki yabancı kökenli sözcüklerin tartışmalı doğasını ele almaktadır. Türkçeye yerleşmiş ve Türkçeleşmiş yabancı kökenli sözcüklerin dilden çıkarılması yerine, bunlara karşılık bulma gerekliliğine odaklanılmıştır.

Bu çalışmamızda Fransızcadan aktarılan sözcüklerin Türkçe *et-* veya *ol-* yardımcı eylemlerle kullanımı incelenmiş ve bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Türkçedeki *et-* ve *ol-* yardımcı eylemleri ile ne kadar Fransızca kökenli sözcük birlikte kullanılmaktadır? *Et-* ve *ol-* yardımcı eylemleri ile kullanılan Fransızca kökenli sözcüklerin türleri nelerdir?
2. Fransızca kökenli bu sözcükler, Türkçeye aktarılırken ses ve biçim yönünden herhangi bir değişikliğe uğramışlar mıdır?
3. Fransızca kökenli bu sözcüklerin Türkçede bir karşılığı var mıdır? Eğer varsa, neden Türkçedeki karşılığı dururken Fransızca kökenli sözcükler tercih edilmektedir?
4. Fransızca kökenli sözcüklerle Türkçedeki birleşik eylemler oluşturma yöntemleri kullanılarak mı yeni birleşik eylemler oluşturulmuştur?

Türkçede yardımcı eylemlerle birleşik eylemler oluşturmanın birden fazla yolu bulunmaktadır. Bu nedenle söz konusu oluşum yollarından söz etmek yerinde olacaktır.

1. Türkçede Birleşik Eylem Yapılarının Oluşumu

Türkçede, birleşik eylem yapıları ve türleri farklı biçimlerde belirir. Birleşik eylemler, bir adla bir yardımcı eylemin (ad + yardımcı eylem) ya da iki eylemin birleşmesiyle ortaya çıkarlar. Bu birleşme sonucunda, anlamca kaynaşmış veya deyimleşmiş birleşik eylem yapıları oluşur. *Türkçe Sözlük*'te (2011, s. 358), birleşik eylemler kaybolmak, reddetmek, hasta olmak, tedavi etmek gibi bir sözcükle biçim veya anlam yönünden kaynaşıp bütünleşen eylemler olarak tanımlanmıştır. Korkmaz'ın *Gramer Terimleri Sözlüğü*'nde (1992, s. 27), birleşik eylem, ad soylu bir sözcükle etmek, eylemek, olmak yardımcı eylemlerinin birleşmesinden veya iki ayrı eylem biçiminin anlam yönünden kaynaşarak ortaya çıkan eylem türleri olarak ifade edilmiştir. Örnekler arasında kabul etmek, yardım

etmek, yarış etmek, hissetmek, emretmek, şükretmek; sağ olmak, yok olmak, alacak olmak, gitmiş olmak; açivermek, tutuvermek; anlatabilmek, yapabilmek; olagelmek, süregelmek; bakakalmak, şaşakalmak; bekleyip görmek, gezedurmak, didinip durmak gibi eylemler yer almaktadır. Ergin'e göre (1988, s. 388), birleşik eylemler, yardımcı eylemin başına getirilen öğelerin ad veya eylem olmasına bağlı olarak iki türde incelenirler. Adla birleşik eylem oluşturan yardımcı eylemler için adla birleşik eylem ortaya çıkaran yardımcı eylemler, *et-*, *eyle-*, *yap-* gibi eylemlerden geçişli birleşik eylem, *ol-*, *bulun-* ise geçişsiz birleşik eylem oluştururlar. Asıl ve yoğun kullanılan yardımcı eylemler *et-* ve *ol-* yardımcı eylemleridir biçiminde ifadelere yer vermiştir.

Korkmaz (2003, s. 791), birleşik eylemleri, bir ad ile bir yardımcı eylemin veya iki farklı eylem biçiminin veya bir ad soylu bir veya birden fazla sözcüğün bir esas eylemin birleşmesinden meydana gelen ve tek bir kavramın karşılığı olan eylem ulamları olarak tanımlar. Birleşik eylemleri, yükledikleri çeşitli yapı, işlev ve anlam özelliklerine bağlı olarak kendi içlerinde esas anlamını koruyan veya esas anlamını korurken birtakım işlev incelikleri kazanmış birleşik eylemler ve esas anlamını kaybederek deyimleşmiş birleşik eylemler olmak üzere iki ana ulamda ve her ulamda alt ulamların bulunduğunu dile getirir. Ayrıca ad + yardımcı eylemler için, etmek, yapmak, kılmak, olmak gibi yardımcı eylemlerin birleşmesiyle oluştuklarını ve yardımcı eylemin görevinin bir adı eylem durumuna getirmek olduğunu açıklamıştır. Bu nedenlerle esas anlamın ad üzerine yüklendiği ve yardımcı eylemin, yalnızca adı etmek, yapmak, kılmak ve olmak anlamları ekleyerek eylemleştiren ve çekim ekleri getirilen bir işlev yüklendiği ifadelerine yer vermiştir.

Bu konuyla ilgili Banguoğlu (2015, s. 314), birleşik eylem gövdelerinin sözdizimindeki belirtme öbeklerinden geldiğini açıklar ve birleşik eylem gövdelerini belirteç, çekim ve bağlam öbeği başlıkları altında örneklerle belirtir. Çekim öbeği başlığı altında, yardımcı eylemlerle oluşan birleşik eylemler için sadece kılış ve oluş bildiren etmek ve olmak eylemleri ve eylemek, yapmak, kılmak gibi anlamdaşları yalnız kullanışları dışında yardımcı eylem olarak birçok ad gövdesi ile belirsiz nesne kalıbında kaynaşarak birleşik eylemler ortaya çıkarılırlar. Kılış ve oluş ifade ettiklerinden, bu ad gövdeleri eylemleştirilir. Addan (ad, ön ad, belirteç) eylem türetirler: örnek olarak alt etmek, yardım etmek, yok olmak, deli olmak, zarar etmek, sarhoş olmak, telefon etmek, gürültü yapmak, mümkün kılmak, sabreylemek vb. bilgisini aktarır.

Karaağaç (2013, s. 414-415), birleşik sözlerin çeşitli türleri olduğunu ifade ederek, birleşik ad, birleşik eylem, birleşik ön ad, birleşik belirteç, birleşik ünlem gibi türler ile ilgili açıklamalara yer verir. Bütün deyim ve atasözü sözlüklerini birer birleşik yapıdan oluşturdukları ve bunların kalıplaşmış bileşke olduklarını ifade ederek, nedenliliklerini yitirdikleri için dilin edinim kısmı olan sözlüğe döndüklerini belirtir. Birleşik yapıları oluşturan olay, telmih, anlayış, benzetme gibi türünden nedenli ilişkinin kaybolarak sözlük birimi haline gelmesiyle sözlüklerin birleşik yapılarının ortaya çıktığını açıklar. Birleşik eylem için *alay etmek*, *kabul etmek*, *yok olmak*, *yazıvermek*, *bakakalmak*, *bilebilmek*, *olagelmek*, *kaybolmak*, *emretmek* örneklerini verir. *Gramer Terimleri Sözlüğü*

(Korkmaz, 1992, s. 27) ise birleşik eylemi, adla veya eylemle birleşmiş yardımcı eylemler veya iki ayrı eylemin kaynaşması biçiminde açıklar. Ergin (1988, s. 388) ad + yardımcı eylem birleşik eylemleri için *et-* ve *ol-* yardımcı eylemlerinin kullanıldığını ifade eder.

Birleşik eylemler, esas anlamını koruyanlar ve esas anlamını kaybederek deyimleşenler biçiminde genelde iki gruba ayrılırlar. Bu yapılar içinde ad + yardımcı eylem birleşimlerinde yardımcı eylem, adı eylem durumuna getirir ve esas anlam ad üzerine yüklenir. Banguoğlu (2015, s. 314) çekim öbeklerinde yardımcı eylemlerle oluşan birleşik eylemlere örnekler verirken, Karaağaç (2013, s. 414-415) bütün deyim ve atasözlerinin birer birleşik yapı olduğunu ifade eder. Eker (2006, s. 475) ise adla yapılan birleşik eylemler için Türkçe ya da yabancı kökenli adlarla yardımcı eylemin birleşimini örneklerle gösterir. Eker, (2006, s. 475) taarruz etmek ve satın almak örneklerini vererek, *Birleşik Eylem Grubu* başlığı altında *Adla Yapılan Birleşik Eylemler* için Türkçe ya da yabancı kökenli bir ad ile yardımcı eylemden oluştuğunu dile getirir.

Bu bağlamda Türkçede birleşik eylem yapılarının, ad ve yardımcı eylem ya da iki eylemin birleşimi yöntemiyle oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu birleşme sonucu anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik eylem yapıları ortaya çıkar.

Bu bilgilerden hareketle, söz konusu araştırmada Türkçedeki yardımcı eylemlerle kullanılan ve birleşik eylem türeten Batı kökenli sözcüklerin Türkçedeki birleşik eylem üretme yöntemleri kullanılarak oluşturulmadıkları ve Türkçede bunların anlam yönünden karşılıklarının bulunduğu ancak buna karşın böyle bir kullanımın tercih edildiği ileri sürülmektedir.

2. Yöntem

Batı kökenli sözcüklerin dilimize girişi ile ilgili daha önce pek çok araştırmacı tarafından yapılmış çalışmalar alan yazınında mevcuttur. Ancak bu araştırmaların önemli bir çoğunluğu dilimize giren Batı kaynaklı sözcüklerin sayısı ve hangi dilden geçtikleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmamızda ise yukarıda belirttiğimiz sorulara yanıt bulmak amacıyla öncelikle Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü* (2015) ve Günay Karaağaç tarafından hazırlanan *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü* (2015) veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Bu sözlüklerden Türkçe yardımcı eylemlerle kullanılan Fransızca kökenli 44 sözcük saptanmıştır. Bu sözcükler, yapı yönünden incelenerek sözcüksel ulamları belirlenmiş ve bu ulamlar türlerine göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca Fransızcadaki asıl yazılış biçimleri ve bunların sesletimleri Gardes-Tamine (2010) *La grammaire: Phonologie, morphologie, lexicologie* yapıtı yardımıyla sunularak Türkçeye sessel ve biçimsel olarak nasıl girdikleri incelenmiştir. Bununla birlikte bu birleşik eylemlerin oluşumu sürecinde, Türkçedeki birleşik eylem üretme yöntemlerinin kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili saptamalar yapılmıştır. Daha sonra, bunların anlamca Türkçede bir karşılığının olup olmadığına ilişkin TDK'den araştırma yapılmış ve anlamca karşılığı olmayanlara Türkçe anlam önerilerinde bulunulmuştur. Günlük yaşamda ve sosyal ağlarda bunların kullanımına sıkça rastlansa da bu birleşik sözcüklerin Türk yazın alanında daha çok bilinen yazarların romanlarında

ve bilimsel araştırma makalelerinde kullanılıp kullanılmadıkları araştırılarak, söz konusu eserlerden örnek tümcelere yer verilmiştir. Bu bağlamda kullanım sıklıklarını ortaya koymak, yazın ve bilimsel alanlarda kullanımlarının benimsenip benimsenmediklerini belirlemek amacıyla 27 farklı Türkçe yazarın toplamda 34 romanından ve 7 farklı alanda yayımlanmış bilimsel araştırma makalesinden örneklerle yer verilmiştir.

3. Bulgular

Toplamda elde edilen 44 sözcükten 43 tanesinin Fransızcada {-er-} ile biten birinci grup eylem ve 1 sözcüğün ön ad türünde olduğu saptanmıştır. Ancak 43 eylemin sesletiminin 7 ön ad ve 36 geçmiş zaman ortacı ile aynı sesletime iye oldukları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu sözcükler 5 farklı grupta toplanmış, öncelikle türleri, bu türlerin sesletimleri, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleriyle mi aktarıldıkları, Türkçe karşılıkları ve Türkçe roman ve bilimsel yayınlardan örnek tümceler ile ilgili incelemeler ve bilgiler sunulmuştur. Ayrıca Fransızcadan aktarılıp Türkçe yardımcı eylemlerle kullanılan bu sözcüklerin yerine Türkçede bunları karşılayacak bir sözcüğün olup olmadığı belirlenmiştir.

3.1. Genizden Söyleniş Olan Sözcükler

Bu grupta bulunan sözcüklerin en önemli ve belirgin özelliklerinden biri, Fransızcaya özgü genizden (Fr. nasal) çıkarılan sesbirimlerin var olmasıdır. Bu nedenle aşağıdaki sözcüklerde yer alan bu sesbirim, Türkçe sesletime uyarlanarak aktarılmıştır.

• **Dezenfekte etmek**

Désinfecter eylemi ve geçmiş zaman ortacı (Fr. participe passé) biçiminde kullanılan ***désinfecté*** sözcüklerin sesletimi [dezêfekte] şeklinde aynıdır. Aynı sesletimle herhangi bir değişiklik yapılmadan Türkçeye aktarımları gerçekleşmiştir. Eylem mi yoksa geçmiş zaman ortacı türünün sesletimiyle mi Türkçeye girdiği netlik kazanmayan bu sözcüğün, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleri tercih edilerek mi aktarıldığı açık değildir. Ayrıca Türkçede *arındırmak*, *mikroptan temizlemek* eylemleri ya da geçmiş zaman ortacına *mikroplardan temizlenmiş*, *arındırılmış* anlamında karşılığı olsa da “Küçük sinsi hınçlar, boş gözler, ***dezenfekte edilmiş*** kafalarla.” (Aral, 2007, s. 281) örnek tümcesi, bunun Türkçede yerleşik bir kullanıma iye olduğunu gösterir.

• **Empoze etmek**

Fransızcada ***imposer*** eylemi ve ***imposé*** geçmiş zaman ortacının sesletimi [êpoze] biçiminde aynıdır ve her ikisinin ilk iki sesbirimleri olan {-im-}, /ê/ biçiminde genizden çıkarılan sestir. Bu sözcüğün başındaki geniz sesi Türkçeye /em/ şeklinde geçirilip, sözcük diğer sesbirimlerin başına eklenerek ***empoze*** olarak aktarılmıştır. Eylem ve ön ad türlerinden ötürü Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin benimsenmemiş olabileceği varsayımını doğurmaktadır. Türkçede *zorla kabul ettirmek*, *dayatmak* eylemleri ya da *uyulması zorunlu*, *dayatılmış* geçmiş zaman ortacının varlığına karşın “Kendini insana ***empoze ediyor.***” (Ağaoğlu, 2007, s. 331) örneğindeki gibi roman

yazarlarının Fransızca biçimini kullanmayı benimsedikleri görülmüştür. Ayrıca eylem ve geçmiş zaman ortacının türünün bulunmasından ötürü, aktarımı aşamasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin tercih edilmediği söylenebilir.

- **Emprovize etmek**

Improviser eylemi, Fransızcada **improvisé** geçmiş zaman ortacı olarak da kullanım bulan bir türe iyedir. Her iki sözcüğün de [ɛ̃pRovize] biçiminde söylenişi bulunur. Bu sözcüklerde de ilk iki sesbirimler {-im-}, /ɛ̃/ biçiminde genizden sesletilir. Türkçeye ilk iki sesbirim /em/ biçiminde ve Fransızcada söylendiği gibi **empvovize** olarak aktarılan bu sözcüğün Türkçede *doğaçlama yapmak* eylemi ya da *hazırlıksız, gelişigüzel* anlamında geçmiş zaman ortacına karşılık dururken “Bulutlar Nereye Gider’de ilk taslak olarak ritmik gözler verdim; duygu o ritmik figürler üzerinde çalıştı, sonra o ritmik figürleri Ankara’daki bir besteci arkadaşım birkaç bavul üzerinde kendisi **empvovize ederek** şekillendirmeye çalıştı...” (Batur, 2000, s. 332) örneğinde görülebileceği gibi Fransızca sesletiminin tercih edildiği saptanmıştır. Bu sözcüğün eylem ve geçmiş zaman ortacı türünün varlığı, aktarımı aşamasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin benimsenmediğini gösterir.

- **Enfekte etmek / olmak**

Türkçenin Alıntılar Sözlüğü’nde bulunan ancak *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*’nde olmayan Fransızca **infecter** eylemi ve **infecté** geçmiş zaman ortacının ilk iki sesbiriminin genizden sesletimleri ve diğer sesbirimlerin söylenişleri [ɛ̃fekte] biçiminde tamamen aynıdır. Genizdeki sesbirimler Türkçeye /en/ şekline uyarlanarak olduğu gibi geçirilen bu sözcüğün eylem ve geçmiş zaman ortacı türünün olmasından ötürü, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleri dikkate alınmadan aktarıldığını gösterir. Öte yandan, Türkçede *hastalığı başkalarına geçirmek, bulaştırmak* eylemleri ya da geçmiş zaman ortacına eşdeğer *bulaşlı* anlamının varlığına karşın “Bunun yanı sıra BLV’nin farklı provirus varyantlarıyla **enfekte olan** hayvanlarda da seronegatiflik bildirilmektedir.” (Bulut & Gülaçtı & Sözdutmaz, 2009, s. 41) örnek tümcesi, Fransızca biçiminin tercih edildiğinin bir kanıtıdır.

- **Enjekte etmek**

Daha çok tıp alanında iştebileceğimiz Fransızca **injecter** eylemi ile **injecté** geçmiş zaman ortacı sesletiminin ilk iki sesbirimi genizden olmak üzere [ɛ̃zekte] biçiminde her iki sözcüğün söylenişleri aynıdır. Bu sözcüğün genizden çıkarılan sesbirimleri Türkçeye /en/ şekline uyarlanarak olduğu gibi geçirilmiştir. Eylem ve geçmiş zaman ortacı türleri dikkate alındığında, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleri göz önünde bulundurularak aktarıldığını söylemek oldukça zordur. Bununla birlikte, Türkçede *şırınga etmek* eylemi ya da geçmiş zaman ortacına denk gelen *kan yürümüş, kızarmış (tenyüz), kanarık* anlamların varlığına karşın, “Kanına mikrop **enjekte eder** gibi kompleks enjekte ediyoruz insanlara.” (Meriç, 2013, s. 337) örneği roman yazarlarının benimsediğini gösterir.

- **Enkarne etmek**

Incarner eyleminin ve **incarné** geçmiş zaman ortacının sesletimleri [ẽkaRne] biçiminde ilk iki sesbirimleri genizden çıkarılmakta ve bir bütün olarak aynı şekilde söylenilmektedir. Bu sözcüğün genizden söylenen sesbirimleri Türkçeye /en/ biçiminde uyarlanarak olduğu gibi aktarılmıştır. Eylem ve geçmiş zaman ortacı türlerinin bulunmasından ötürü, aktarılma esnasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleri dikkate alınarak mı yapıldığı belirgin değildir. Türkçede *yeniden doğmak* eylemi ve geçmiş zaman ortacı için *yeniden doğmuş* karşılığının yeğlenmesi yerine “Şahında Reşit Bey’in **enkarne etmek** istiyor.” (Meriç, 2013, s. 337) örneği roman yazarlarının kullanımını ortaya koymaktadır.

- **Entegre olmak/etmek**

Fransızcada **intégrer** eylemi **intègre** ön adı ve **intégré** geçmiş zaman ortacı biçiminde bulunur. Bu nedenle *intègre* biçimindeki söyleniş *intégré* olanından farklılık gösterse de ikinci söyleniş eylemin söylenişi ile [ẽtegre] biçiminde aynıdır. Bu sözcüğün genizden çıkarılan sesbirimleri Türkçeye /en/ şekline uyarlanarak olduğu gibi geçirilmiştir. Eylem ve geçmiş zaman ortacı türleri, bu sözcüğün aktarılmasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin kullanılmadığını göstermektedir. Ayrıca Türkçede *bütünleşmek* eylemi ile *doğru*, *dürüst*, *bütünleşik*, *tümleşik* ön adları bulunsa da “Onları ilerletebileceğinizi, **entegre edebileceğinizi** mi düşünüyorsunuz?” (Füruzan, 1998, s. 51); “Kendi uzmanlık alanlarında bir şeyler üretebilmek ve onun kurumsallaştığı bir iş bölümü sistemine **entegre olmak** isteyeceklerdir.” (Yavuz, 1998, s. 339) örnekleri roman yazarlarının Fransızca kullanımı yeğlediklerini göstermektedir.

- **Kombine olmak / etmek**

Türkçede *düzenlemek*, *sıraya koymak*; *birleştirmek* anlamında denklığı bulunan Fransızca **combiner** eylemi ile *toplu* anlamında eş değeri var olan **combiné** ön adının söylenişi [kõbine] şeklinde aynıdır ve Türkçeye sesletildikleri gibi girmişlerdir. Eylem ve ön ad türlerinin bulunması, aktarımı sırasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin tercih edilmediğini kanıtlar niteliktedir. “Bu çalışmada amacımız, okuma, yazma ve matematik bozukluğunun **kombine olduğu** ÖÖB tanısı olan çocuk...”. Araz Altay & Görker, 2019, s. 236) örneğinde görülebileceği gibi bu sözcüğün, bilimsel makalede yer alan kullanımı, yazarlar tarafından Fransızca biçiminin benimsendiğini kanıtlamaktadır.

- **Kompoze etmek**

Composer eylemi ile ön ad olarak kullanılabilen **composé** sözcüklerinin 2. ve 3. ses birimleri genizden çıkarılan bir ses özelliği taşırlar ve Fransızcada [kõpoze] şekilde söylenirler. Türkçeye de bu sesletim genizden sesletilen /õ/ sesi yerine /om/ sesi benimsenerek geriye kalan kısmı olduğu gibi aktarılmıştır. İki sözcük türünün bulunmasından ötürü, aktarımı aşamasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin benimsenmediğini gösterir. Diğer taraftan, Türkçede bu sözcüklere eş

değer olan *birleştirmek*, *yeniden oluşturmak* eylemlerinin ve *birleşik* adının varlığına karşın, “Bunu alıyor şu veya bu biçimde dekupe ediyor, ***kompoze ediyor.***” (Yetkin, 2007, s. 742) tümcesindeki kullanımı, yazarlar tarafından Fransızca biçiminin tercih edildiğini kanıtlar niteliktedir.

- ***Prezante olmak / etmek***

Fransızcada ***présenter*** eylemi ile ***présenté*** geçmiş zaman ortacının 5. ve 6. sesbirimleri genizden söylenip [pRezâte] biçiminde aynı sesletime iyledirler. Türkçe sesletimine transliterasyon yoluyla aynı söyleyişin giriş yaptığı görülmektedir. Eylem ve geçmiş zaman ortacı türünün varlığından ötürü, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin kullanılmadan bu sözcüğün aktarıldığı anlaşılmaktadır. Türkçede *tanıtmak* eylemi ve geçmiş zaman ortacına eş değer *tanıtılmış* anlamın varlığına karşın “...sefaret memurlarıyla ***prezante olduk.***” (Rasim, 1969, s. 164) ve “Naci Bey yeni gelenleri ***prezante ediyordu.***” (Karay, 2010, s. 1266) örneklerinde görülebileceği gibi roman yazarları tarafından Fransızca kullanımı benimsenmektedir.

- ***Senkronize etmek***

Fransızcada ***synchroniser*** eylemi ile ***synchronisé*** geçmiş zaman ortacının 2. ve 3. sesbirimleri genizden söylenmekle beraber geriye kalan seslerin söylenişleri [sêkRônize] biçiminde aynıdır ve genizden çıkarılan sesler Türkçe sesletimine transliterasyon yoluyla aktararak, Fransızca sesletimi olduğu gibi geçirilmiştir. Eylem ve geçmiş zaman ortacı türünün varlığından ötürü, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin kullanılmadan bu sözcüğün aktarıldığı anlaşılmaktadır. Türkçede *eş zamanlı duruma getirmek*, *eşzamanlı yapmak*, *eşlemek* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına eş değer *eş zamanlı* anlamı kullanımının varlığına karşın, “Sonuç olarak farklı senkronizasyon grupları ile ***senkronize edilen*** ineklere ...” (Aksu & Bozkurt & Türk, 2010, s. 71) örneğinde görülebileceği gibi Fransızca söylenişi benimsenmektedir.

- ***Standardize etmek***

2. ve 3. sesbirimleri genizden söylenen ***standardiser*** eylemi ile geçmiş zaman ortacı türünde bulunan ***standardisé*** sözcüklerinin Fransızca sesletimleri [stâdaRdize] biçiminde aynıdır ve Türkçeye transliterasyon yoluyla aktarılmıştır. İki sözcük türünün bulunmasından ötürü, aktarımı aşamasında Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemlerinin benimsenmediğini gösterir. Türkçede *ölçünlü duruma getirmek*; *tek tipeştirilmek / tipeştirmek* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına karşılık gelen *ölçünlü duruma getirilmiş*; *tek tipeştirilmiş* anlamların eş değer olarak kullanımları dururken, “Amaçlarının bir küresel kilise kurmak ya da ibadet biçimlerini ***standardize etmek*** olmadığını, ...” (Alatlı, 2018, s. 1442) örneği Fransızca sesletiminin yeğlendiğini gösterir.

3.2. Söylenişi Aynı Olan Eylem, Ön Ad ve Geçmiş Zaman Ortacı Türündeki Sözcükler

Bu başlık altında bulunan sözcüklerin en önemli ve belirgin özelliklerinden biri, eylem, ön ad ve geçmiş zaman ortacı olmak üzere farklı türlerde olup aynı biçimde söylenmeleridir. Söylendikleri gibi Türkçeye uyarlanarak aktarılmalarından ve hangi türün temel alınarak aktarma yapıldığının bilinmemesinden ötürü, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleriyle aktarılmadıkları düşünülmektedir.

- **Akredite olmak / etmek**

Accréditer eylem türündeki sözcüğün Fransızca sesletimi, [akRedite] biçimindedir ve ön ad türü olan **accrédité** biçiminin sesletimi de aynıdır. Bu sözcük Türkçeye aktarılırken yazılış biçimi ve sesletimi Fransızcadaki her iki sözcük türünün sesletimiyle aynı olduğu varsayımını doğurmaktadır. Öte yandan, Türkçede bu sözcüğe karşılık *yetki verilmek, kabul edilmek, resmen tanınmak* eylemleri ya da *yetki verilmiş, kabul edilmiş, resmen tanınmış* ön adları gibi kullanımı sık olan eş değerinin bulunmasına karşın, “Hükümet nezdinden **akredite olduğumuzu** söylemişim.” (Alatlı, 2005, s. 43) örneği, bu sözcüğün kullanımının roman yazarları tarafından benimsendiğini göstermektedir.

- **Deforme olmak / etmek**

Eylem türünde olan **déformer** sözcüğü ile geçmiş zaman ortacı olarak kullanımı **déformé** biçiminin [defɔRme] şeklinde sesletimlerinin aynı olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle eylem veya geçmiş zaman ortacı sözcüklerden herhangi birinin sesletiminin olduğu gibi Türkçeye aktarıldığı söylenebilir. Bu sözcük, *kalıbı bozulmak, biçimi bozulmak* eylemleri ya da geçmiş zaman ortacına eş değer *kalıbı/biçimi bozulmuş* anlamları Türkçede karşılık bulsa da “Tabiatın bazı resim zaruretlerine göre **déforme edilmesi.**” (Eyüboğlu, 2000, s. 266) örneğinde görüldüğü gibi kullanımı benimsenen Fransızca sesletimidir.

- **Dejenere olmak / etmek**

Fransızcada **dégénérer** eylemi ve ön ad olan **dégénéré** biçimlerinin sesletimleri [dezeneRe] biçiminde aynıdır. Türkçe aktarımına bakıldığında, bu üç türdeki sözcüğün aynı sesletiminin herhangi bir değişikliğe uğratılmadan Türkçeye giriş yaptığı anlaşılmaktadır. Hâlbuki *bozulmak, soysuzlaşmak* eylemleri ya da *soysuzlaşmış, yozlaşmış* ön adları biçiminde Türkçede farklı anlamsal kullanımları var olmasına karşın, “Senin gibi entelektüeller **dejenere ediyor** bu milleti.” (Ran, 2000, s. 266) örneğindeki gibi roman yazarlarının Fransızca sesletimi kullanmayı benimsemeleri dikkat çekicidir.

- **Deklare etmek**

Türkçenin Ahntılar Sözlüğü içinde bulunan ancak *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*’nde yer almayan Fransızca **déclarer** sözcüğünün ayrıca **déclaré** biçiminde geçmiş zaman ortacı türü de vardır. Her iki sözcük türünün sesletimi [deklaRe] biçiminde aynıdır. “... bu haliyle irticalen (hazırlıksız) konuşmakta ve kendi fikirlerini **deklare**

etmektedir.” (Dağlı, 2022, s. 611) örnek tümcesi, her iki sözcüğün Fransızca sesletiminin kullanılma tercihinin göstermektedir. Türkçede *bildirmek*, *duyurmak*, *açıklamak* eylemleri ya da geçmiş zaman ortacına karşılık *açık*, *ayan beyan* eşdeğer anlamı bulunsa da roman yazarları, Fransızca biçimini kullanmayı tercih etmektedirler.

- **Ekarte etmek**

Eylem türünde görülen **écarter** sözcüğü ayrıca **écarté** geçmiş zaman ortacı olarak da Fransızca sözcük dağarcığında yerini bulur. Her ikisinin sesletimleri [ekarte] biçiminde aynıdır ve Türkçeye bu sesletim olduğu gibi girmiştir. Öte yandan, Türkçede *saf dışı etmek*, *uzaklaştırmak* eylemleri ya da geçmiş zaman ortacı için *saf dışı edilmiş*, *uzaklaştırılmış* manasında bir denkliliğinin olmasına karşın, roman yazarlarımız tarafından “Bizi **ekarte etmek** için...” (Meriç, 2013, s. 317) örneğindeki gibi Fransızca biçiminin kullanıldığına tanık olunmuştur.

- **Ekspoze etmek**

Fransızcada eylem olarak kullanılan **exposer** ve aynı zamanda geçmiş zaman ortacı olabilen **exposé** biçimlerinin sesletimi [eksपोze] şeklinde aynıdır. Türkçeye de bu iki sözcük türünün sesletimi olduğu gibi aktarılmıştır. Ayrıca “Yalnız fikirlerimi ‘**eksपोze**’ **ederken** mümkün mertebe ‘popülerize’ etmeye çalışacağım.” (Ran, 2000, s. 322) örnek tümcesinde görülebileceği gibi bu sözcük romanlarda yerini almıştır. Türkçede bu sözcüğün karşılığı olan *göz önüne koymak*, *sergilemek* eylemleri ya da *açıklama*, *sergileme* adları tercih edilebilirdi.

- **Forme olmak/etmek**

Fransızcada [fɔRme] olarak seslendirilen hem **former** eylemi hem de **formé** geçmiş zaman ortacı, Türkçeye söylendiği gibi geçirilmiştir. Ancak Türkçede *biçimlendirilmek* eylemi ya da geçmiş zaman ortacına karşılık gelen *şekil*, *biçim*, *görünüş* anlamında eşdeğer sözcüklerin varlığına karşın, “Bu Cemal’in kafası ‘enfekt’ Fransız kültürüyle **forme olduğu** için hep mücerredat ile meşbuh.” (Ran, 2000, s. 424) örneğindeki gibi roman yazarlarının Fransızca okunuşunu kullanmayı benimsedikleri görülmektedir.

- **Formüle etmek**

Fransızcada **formuler** eyleminin **formulé** biçiminde işlev gören geçmiş zaman ortacı türü mevcuttur. Bunların ikisi de [fɔRmyle] olarak aynı şekilde söylenirler. Türkçeye de bu söylenişin değişikliğe uğratılmadan aktarıldığı görülür. Ayrıca Türkçede *bir düşünceye bir anlatım biçimi vermek*, *dile getirmek*, *belirtmek*, *ileri sürmek* eylemleri; geçmiş zaman ortacına karşılık *yol*, *yöntem*, *çözüm* eşdeğer anlamlar olsa da alan yazınında kullanımı “Ben bu muharabede iki şey keşfettim ki bunlardan biri askerlik tarihinde şimdiye kadar **formüle edilmiştir.**” (Ünaydın, 2002, s. 427) örneğinde görülebileceği gibi Fransızca biçimi tercih edilmektedir.

- **Koordine etmek**

Tek hece halinde çıkarılan iki sesli (Fr. diphtongue) özellikleri bulunan **coordonner** eylemi ile **coordonné** geçmiş zaman ortacı Fransızcada [køøRdøne] olarak aynı biçimde sesletilirler. Türkçede tek hece halinde çıkarılan iki sesli özelliği bulunmamasından ötürü, bu sözcüğün yan yana gelen iki sesli sesbirimleri söylenerek geriye kalan kısımları olduğu gibi aktarılmıştır. Diğer taraftan, Türkçede bu sözcüğün eylem türüne karşılık **eşgüdümlü yapmak** ve geçmiş zaman ortacına karşılık **düzenli, eşgüdümlü, sıralı** anlamında eş değerlerin varlığına karşın, “Bizim işimiz onların ikisinin arasında yaşananı **koordine etmek** filan değil, Süheyla’nın kendisiyle buluşmasını sağlamaktı.” (Alatlı, 2022, s. 776) tümcesindeki kullanım, Fransızca biçiminin tercih edildiğini gösterir.

- **Manipüle etmek**

Manipuler eylemi ile **manipulé** geçmiş zaman ortacının Fransızca sesletimleri [manipyle] biçiminde aynıdır. Bu söyleniş Türkçeye değiştirilmeden aktarılmıştır. Ancak Türkçe **yönlendirmek, elle işlemek, hile yapmak** eylemleri ile geçmiş zaman ortacına karşılık **yönlendirme, elle işleme, hile yapma** anlamlarının bulunmasına karşın, “Amerikalı yazar olmak demek, yasları **manipüle etme** işini yayıncıya bırakmak demek.” (Alatlı, 2018, s. 924) örneğindeki gibi Fransızca biçiminin kullanılmasının yeğlendiği görülmektedir.

- **Marke etmek**

Fransızcada [maRke] şeklinde aynı söylenip iki farklı türde bulunan bu sözcük, eylem olarak **marquer**, geçmiş zaman ortacı olarak **marqué** biçimlerinde görülür. Bu sesletimin Türkçeye olduğu gibi aktarıldığı saptanmıştır. Ayrıca Türkçede **göz önünde tutmak; işaret koymak; göstermek, belirtmek; damga vurmak; belirtisi olmak; kendini göstermek** eylemleri, geçmiş zaman ortacına karşılık olarak **belirgin; belli; damgalı** anlamları bulunsa da “Aksesuar deriz, kanduit deriz, **marke etmek** deriz, prova jeneral deriz...” (Kür, 2017, s. 938) örneği, Fransızca biçiminin yeğlendiğini gösterir.

- **Motive olmak / etmek**

Motiver eylemi ve **motivé** geçmiş zaman ortacı Fransızcada [møtive] şeklinde aynı biçimde sesletilirler. Türkçeye de sesletildiği gibi aktarılan bu sözcüğün **isteklendirmek, güdülemek** eylemleri ve **isteklendirilmiş, güdülenmiş** anlamları geçmiş zaman ortacına eş değer olarak verilebilir. Buna karşın, “Felsefi sayılabilecek bir takım soru ve sorunlar **motive ediyor** beni.” (Batur, 1991, s. 113); “Daha işine **motive olamadan** bölünüyordu düşüncesi.” (Yıldız, 2017, s. 1041) örnek tümceleri Fransızca biçiminin kullanımının benimsendiğini gösterir.

- **Provoke etmek**

Provoquer eylemi ve **provoqué** geçmiş zaman ortacı Fransızcada [pRøvøke] biçiminde sesletilir ve Türkçeye bu sesletim olduğu gibi aktarılır. Öte yandan Türkçede **kışkırtmak** eyleminin ve geçmiş zaman ortacının eş değer **kışkırtılmış** anlamının varlığına karşın, “Bu nedenle Gadamer’in etki tarihi ilkesini ve hermeneutik daire fikrini **provoke ettiğini** iddia

etmek yanlış olmayacaktır.” (İsbir, 2013, s. 71) örnek tümcesi, Fransızca biçiminin kullanımının yeğlendiğini gösterir.

- **Redakte etmek**

Dil ve içerik bakımından yazılmış bir metni gözden geçirip düzenleyerek yayıma hazır duruma getirme işlemi olarak tanımlanan ve yazı yazma, kaleme alma gibi anlamları kapsayan, diğer bir adıyla *redaksiyon* (Fr. *rédaction*) olan bu sözcük, mevcut bir metni kusurlarını giderme ve baskı için düzenleme çalışması anlamında da değerlendirilebilir. Fransızca bilmeyenler tarafından yanlış bir biçimde *redaksiyon* sözcüğünün türetilmiş biçimi kullanılır. Fransızcada *rédaction* sözcüğünün eylem biçimi *rédiğer* olduğu için aslında Türkçeye aktarılan *redakte etmek* yerine *redije etmek* ifadesi anlatılmak istenen anlama daha uygun düşmektedir. *Redakte* sözcüğünün benimsenmesinin mantıklı bir açıklaması olmasa da “Ancak en büyük uğraşı, kocasının kitaplarını daktilo ve *redakte etmekmiş*.” (Alatlı, 2018, s. 1312) örneğinde görülebileceği gibi Türkçede bu haliyle yer edindiği görülür.

- **Rehabilite etmek**

Türkçede hem eylem hem de ön ad olarak eş değeri bulunan Fransızca *réhabiliter* eylemi ile *réhabilité* ön adının söylenişleri [Reabilite] şeklinde aynıdır. Fransızca sessiz /h/ sesbiriminden ötürü, söyleniş bu şekildedir ve Türkçeye aktarılırken Fransızcadaki gibi değil, Türkçe sesletime transliterasyon yoluyla ve /h/ sesbirimi çıkartılarak aktarılmıştır. Öte yandan, Türkçede *iyileştirmek*, *sağaltmak*; *eski haline çevirmek*, *haklarını geri vermek*; *eski saygınlığını kazandırmak* eylemleri ve *iyileştirilmiş*, *sağaltılmış*; *eski haline çevrilmiş*, *hakları geri verilmiş*; *eski saygınlığı kazandırılmış* ön adları gibi birçok anlamsal eş değeri bulunmasına karşın “Aslında *rehabilite etme* adı altında yapılan şey sadece toplumsal normların öğretilmesi ve dayatılmasıdır.” (Özer & Yarar, 2018, s. 31) örneğinde görülebileceği gibi yazarlarımız tarafından Fransızca biçimi sıkça kullanılmaktadır.

- **Rezerve etmek**

Réservoir eylemi ile geçmiş zaman ortacı olabilen *réserve* sözcüklerinin Fransızcadaki sesletimleri [RezeRve] biçiminde aynıdır. Türkçeye de bu sesletim olduğu gibi aktarılmıştır. Türkçede *ayırarak*, *saklamak*, *biriktirmek*; *yedeklemek* eylemleri ve *ayrılmış*, *saklanmış*; *ölçülü davranan*, *önlem alan*; *sakıngan*, *çekingen* anlamları geçmiş zaman ortacına karşılık olarak kullanılabilirken “Grubun otele varış tarihinden geriye doğru 30 gün içerisinde vuku bulan ve *rezerve edilmiş* toplam oda sayısının...” (MEB, 2011, s. 7), örneğinde görülebileceği gibi Fransızca biçiminin kullanımı yeğlenmektedir.

- **Süblime etmek**

Sublimer eylemi ve ad türünde kullanımı var olan *sublimé* sözcüklerinin Fransızca söylenişleri [syblime] biçiminde aynıdır ve Türkçeye transliterasyon yoluyla oldukları gibi geçirilmişlerdir. Türkçede *yüceleştirmek*, *ulvileştirmek*, *inceltmek* eylemleri ve *ululuk*, *soyluluk* adları kullanılabilirken, “Mahur Beste'nin Huzur'un nice şiirlerinin arka fonunda

hep böyle **süblime edilmiş** sevgiler bulmak mümkündür.” (Taner, 2019, s. 1453) roman yazarlarının Fransızca söylenişini yeğledikleri görülmüştür.

3.3. {-Er-} Biçimini Alan ve Bu Biçimden Önce {-s-} Sesbirimi Gelen Sözcükler

Bu başlık altında bulunan sözcüklerin en önemli ve belirgin özelliklerinden biri, /e/ sesini veren {-er-} ile biten eylem, yine /e/ sesini veren sağa vurgulu {-é-} ile biten ad ve ön ad sözcüklerin bu sesbirimlerinden önce bir {-s-} sesbiriminin gelmesi ve bunun /e/ sesinden ötürü /z/ olarak söylenmesidir. Tamamen Fransızcaya özgü bu sesletim, Türkçeye uyarlanarak olduğu gibi aktarılmıştır. Ayrıca hem eylem hem de ön ad türünde bulunan bu başlık altındaki sözcüklerin sesletimlerinin aynı olması ve böylece Türkçeye geçirilirken hangi türün temel alınarak aktarma yapıldığının bilinmemesinden dolayı, Türkçedeki birleşik eylem oluşturma yöntemleriyle aktarılmadıklarını göstermektedir.

- **Dramatize etmek**

Fransızcada eylem türünde kullanılan **dramatiser** sözcüğünün ayrıca geçmiş zaman ortacı olarak **dramatisé** biçiminin de var olduğunu ve her iki türün de [dRamatize] biçiminde söylendiğini ifade etmek gerekir. Bununla birlikte bu sözcüğün Türkçede *abartılı bir biçimde ortaya koymak/sunmak* eylemi ya da geçmiş zaman ortacına denk gelen *abartılı bir biçimde ortaya koyulmuş/sunulmuş* anlamında bir kullanımı benimsenebilecekken “Yeni giriştiği eylemleri kendi kendine önemseme **dramatize etme** özlemi içindeydi, kim bilir?” (Kür, 2013, s. 307) örnek tümcesi, Fransızca sesletiminin kullanılmasının daha çok tercih edildiğini göstermektedir.

- **Hipnotize olmak / etmek**

Türkçede *etki altında kalmak, uyutulmak* anlamında denkliği bulunan Fransızca **hypnotiser** eyleminin ve *etki altında kalmış, uyutulmuş* anlamını taşıyan geçmiş zaman ortacı **hypnotisé** sözcüğünün söylenişi, Fransızcadaki {-h-} sesinin sessiz olmasından ve telaffuz edilmemesinden ötürü [ipnotize] şeklindedir ve bu söyleniş Türkçeye başındaki sessiz {-h-} söylenerek olduğu gibi aktarılmıştır. Öte yandan, “**Hipnotize ediyor** insanı âdeta.” “Ama kimse yerinden kıpırdamıyordu, kalabalık **hipnotize olmuştu**.” (Uzuner, 2003, s. 511) örneği alan yazınında kullanımını kanıtlar niteliktedir.

- **Kanalize olmak / etmek**

Türkçede *yönlendirilmek* anlamında denkliği var olan **canaliser** eylemi ve *yönlendirilmiş* manasındaki **canalisé** geçmiş zaman ortacının Fransızcada sesletimi [kanalize] biçimindedir ve bu biçim Türkçeye aktarılırken olduğu gibi alınmıştır. Türkçede yönlendirilmek eş değeri olmasına karşın, “Millî duyguların galeyani doğru olarak **kanalize edilmelidir**.” (Baykurt, 2022, s. 624) örneği, yazarlar tarafından Fransızca biçimini kullanmayı yeğlediklerinin kanıtıdır.

- **Karakterize etmek**

Türkçede *ıralamak*, *nitelendirmek*, *belirtmek*, *ayırt etmek* anlamında eş değeri bulunan Fransızca ***caractériser*** eyleminin ve *ıralamış*, *belirlemiş*, *nitelenmiş*, *ayırt edilmiş* anlamında kullanılan ***caractérisé*** geçmiş zaman ortacının sesletimi [karakterize] şeklinde aynıdır ve Türkçeye değiştirilmeden aktarılmıştır. “Sıtma ve humma nöbeti, ya da akıl sükuneti çizgisi edebiyatı ***karakterize etmişti.***” (Karakoç, 2011, s. 646) örnek tümcesi de roman yazarları tarafından Fransızca biçiminin tercih edildiğini göstermektedir.

- **Kategorize etmek**

Catégoriser eyleminin ve ***catégorisé*** geçmiş zaman ortacının Fransızca sesletimleri [kateğorize] biçiminde aynıdır ve bu sesletim Türkçeye değiştirilmeden aktarılmıştır. Ayrıca Türkçede *kümelemek*, *ayıklamak*, *sınıflamak* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına karşılık gelen *kümelenmiş*, *sınıflanmış*, *ayıklanmış* anlamlarının varlığına karşın, “Güzel sanatları fazla da ***kategorize etmemek*** gerek.” (Ağaoğlu, 2007, s. 675) örneğinde görülebileceği gibi Türkçede Fransızca biçimi yeğlenmektedir.

- **Kolonize etmek**

Coloniser eylemi ve ***colonisé*** ön adı Fransızcada [kolonize] biçiminde aynı şekilde söylenirler. Türkçeye sesletimleri olduğu gibi aktarılan bu sözcüklerin eylem türüne karşılık *sömürgeleştirmek*, *işgal etmek*, *sömürge durumuna getirmek*, *sömürge yapmak* ve ön ad türüne karşılık olarak *sömürgeleştirilmiş*, *işgal edilmiş*, *sömürge durumuna getirilmiş*, *sömürge yapılmış* anlamları bulunur. Buna karşın, “Biz bu suretle, Büyükada’yı kendi edebi zevklerimize göre ***kolonize etmiş*** olmuyor muyduk?” (Karaosmanoğlu, 2015, s. 723) örneği Fransızca biçiminin kullanımının yeğlendiğini göstermektedir.

- **Kristalize olmak/etmek**

Cristalliser eylemi ve ***cristallisé*** geçmiş zaman ortacı sözcüklerinin Fransızca sesletimleri [kristalize] biçiminde aynı olup Türkçeye söylendikleri gibi aktarılmışlardır. Türkçede karşılık olarak *billurlaştırmak* eylemi, geçmiş zaman ortacına karşılık *billurlaşmış* anlamları olsa da “Yüce bir ereğin coşkusuyla erimeyi göze alamayan, hakikat çizgisinde ***kristalize olamaz.***” (Karakoç, 2012, s. 809) örneğinde görülebileceği gibi Fransızca biçiminin kullanımı tercih edilebilmektedir.

- **Organize olmak / etmek**

Fransızcada ***organiser*** eylemi ile ***organisé*** geçmiş zaman ortacı [organize] biçiminde söylenirler. Türkçeye de aynı söyleniş olduğu gibi girmiştir. Türkçede *bir araya getirmek*, *birleştirmek* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına karşılık gelen *örgütlenmiş*; *düzenli* anlamlarına karşın, “Sanata karşı ilgisini ***organize etmek*** üzere teşebbüse geçtiğini de ayrıca öğrendik...” (Atay, 2023, s. 1101) tümcesindeki örnek, Fransızca biçiminin kullanımının yeğlendiğinin kanıtıdır.

- **Pastörize etmek**

Pasteuriser eylemi ile **pasteurisé** geçmiş zaman ortacı Fransızcada [pastœRize] şeklinde aynı sesletime iyedir. Türkçeye aktarımı esnasında Türkçe sesletime transliterasyon yoluyla aktarıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkçede *ısıtıp soğutmak* eyleminin ve geçmiş zaman ortacına karşılık olarak *ısıtıp soğutulmuş* anlamlarının varlığına karşın, “Orada bu sütler **pastörize edilecek.**” (Aydemir, 2019, s. 1181) tümcesindeki kullanım Fransızca biçiminin benimsendiğini göstermektedir.

- **Refüze olmak/etmek**

Refuser eylemi ile **refusé** geçmiş zaman ortacı Fransızcada [Rəfyze] biçiminde aynı söylenişe iyedirler. Türkçeye de söz konusu söylenişin olduğu gibi aktarıldığı görülmektedir. Türkçede *kabul etmemek*; *reddetmek* eylemleri ile *kabul edilmemiş*; *reddedilmiş* geçmiş zaman ortacı karşılık olarak kullanılabilirken, “Sizi **refüze ediyorum.**” (İleri, 1999, s. 121); “Yeliz’in refüze oluşunun figürleri vardı yüzünde.” (Yıldız, 2018, s. 1316) örneklerinde görülebileceği gibi Fransızca biçiminin yeğlendiği anlaşılmaktadır.

- **Realize etmek**

Réaliser eylemi ve **réalisé** geçmiş zaman ortacı, Fransızcada [Realize] biçiminde aynı şekilde söylenir ve Türkçeye bu söyleniş olduğu gibi aktarılır. Bununla birlikte, Türkçede *gerçekleştirmek* eylemi ve geçmiş zaman ortacı için *gerçekleştirilmiş* anlamı eş değer olarak kullanılabilirken “Ama bunun **realize edilmesi** ne kertede mümkündür?” (Yavuz, 1998, s. 1310) örneğinde görülebileceği gibi Fransızca biçiminin kullanımı tercih edilmektedir.

- **Sterilize etmek**

Stériliser eylemi ve geçmiş zaman ortacı türünde kullanımı var olan **stérilisé** sözcüklerinin Fransızca söylenişleri [steRilize] şeklinde aynıdır ve Türkçeye transliterasyon yoluyla oldukları gibi geçirilmişlerdir. Türkçede *arındırmak*, *temizlemek* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına karşılık *kısırlaştırılmış*, *arınık* kullanımlarına karşın, “Çevreden soyutlamalı, **sterilize edilmelidir.**” (Karakoç, 2012, s. 1446) örnek tümcesi, Fransızca söylenişinin benimsendiğini göstermektedir.

- **Stilize etmek**

Stylier eylemi ve geçmiş zaman ortacı türünde kullanımı var olan **stylisé** sözcüklerinin Fransızca sesletimleri [stilize] biçiminde aynıdır ve Türkçeye transliterasyon yoluyla oldukları gibi geçirilmişlerdir. Türkçede *biçim vermek*, *tasarlamak*, *biçimlendirmek* eylemleri ve geçmiş zaman ortacına karşılık olarak *tasarım*, *tasarlanmış*; *biçimli*, *biçimlenmiş* kullanımı dururken, “Tabiatta var olan her şeyin ama her şeyin hiç değiştirilmeden, stilize edilmeden, aynen resmedilmesini eğlenceli buluyordum.” (Pala, 2003, s. 1448) örneği Fransızca sesletiminin tercih edildiğini gösterir.

3.4. Sadece Ön Ad Olan Sözcükler

Bu başlık altında sadece bir örneğimiz mevcuttur. Fransızcada ön ad türünde olup Türkçe sesletimine uyarlanarak aktarılan **aktif** ön adıdır.

- **Aktif olmak / etmek**

Ön ad türündeki Fransızca **aktif** sözcüğünün sesletimi [aktif] şeklinde söylenir. Türkçeye okunduğu gibi aktarılan bu sözcük, “Ortaokul ve lise öğrencileri, yaşadıkları şehrin hayatına **aktif olarak** katılmakta, saha araştırmaları ve izlemleri birbirleriyle paylaşabilmekteler.” (Şafak, 2010, s. 46) örneğindeki gibi romanlarda kendine yer edinmiştir. Ancak aktarma sırasında Türkçedeki birleşik eylemlerin oluşum yönteminin benimsenmediği anlaşılmıştır. Ayrıca Türkçede *etkin*, *etken*, *çalışkan* gibi ön adların varlığına karşın, Fransızcadaki sesletiminin tercih edilmesi dikkat çekicidir.

3.5. Türkçeye Özgü Sesletimler

Bu başlık altında sadece 2 sözcük bulunmaktadır. Köken olarak Fransızca olan bu sözcükler, Türkçeye transliterasyon yoluyla aktarılarak ve özgü bir şekilde bir sesletime iye olarak kullanılmaktadırlar.

- **Sübvanse etmek**

5. ve 6. sesbirimleri genizden söylenen **subventionner** eylemi ve geçmiş zaman ortacı türünde kullanımı var olan **subventionné** sözcüklerinin Fransızca söylenişleri [sybvãsjøne] şeklinde aynıdır ve Türkçeye transliterasyon yoluyla geçirilmişlerdir. Türkçede desteklemek, *para ile desteklemek* eylemleri ile geçmiş zaman ortacına karşılık gelen *para ile desteklenmiş*, *destekli eş* değer anlamların varlığına karşın, “... teknolojiler ve filtreleme teknolojilerine başvurma koşuluyla **sübvanse edilmelidir.**” (Sapankaya, 2023, s. 209) örnek tümcesi, Fransızca sesletiminin benimsendiğini göstermektedir.

Aşağıdaki tabloda yer alan Fransızca sözcüklerin türleri, çevrimiçi larousse.fr Fransızca-Fransızca sözlüğü aracılığıyla ad, ön ad, geçmiş zaman ortacı (gzo) ve eylem olarak belirlenmiş ve yapılan bütün incelemeler Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo1. Türkçe yardımcı eylemlerle kullanılan Fransızca sözcüklerin türleri, sesletimleri, Türkçeye giriş biçimleri ve sesletimleri, Türkçe anlamları

	Fransızca Sözcük Türü	Fransızca Sesletimi	Türkçeye giriş biçimi ve sesletimi	Fransızca sözcük + Türkçe Yardımcı Eylem	Türkçe Anlamsal Öneriler
1.	Accréditer (eylem)	[akRedite]	Akredite		Yetki verilmek, kabul edilmek, resmen tanınmak.

	Accrédité (ön ad)			Akredite olmak/etmek	Yetki verilmiş, kabul edilmiş, resmen tanınmış.
2.	Actif (ön ad)	[aktif]	Aktif	Aktif olmak/etmek	Etkin, etken, çalışkan
3.	Déformer (eylem)				Kalıbı bozulmak, biçimi bozulmak.
	Déformé (gzo)	[defoRme]	Deforme	Deforme olmak/etmek	Kalıbı/biçimi bozulmuş.
4.	Dégénérer (eylem)	[dezeneRe]	Dejenere	Dejenere olmak/etmek	Bozulmak, soysuzlaşmak.
	Dégénéré (ön ad)				Soysuzlaşmış, yozlaşmış.
5.	Déclarer (eylem)	[deklaRe]	Deklare	Deklare etmek	Bildirmek, duyurmak, açıklamak.
	Déclaré (gzo)				Açık, ayan beyan.
6.	Désinfecter (eylem)	[dezēfekte]	Dezenfekte	Dezenfekte etmek	Mikroplardan temizlemek, arındırmak.
	Désinfecté (gzo)				Mikroplardan temizlenmiş, arındırılmış.
7.	Dramatiser (eylem)	[dRamatize]	Dramatize	Dramatize etmek	Abartılı bir biçimde ortaya koymak, sunmak.
	Dramatisé (gzo)				Abartılı bir biçimde ortaya koyulmuş, sunulmuş.
8.	Écarter (eylem)	[ekarte]	Ekarte	Ekarte etmek	Saf dışı etmek, uzaklaştırmak.
	Écarté (gzo)				Saf dışı edilmiş, uzaklaştırılmış.
9.	Exposer (eylem)	[ekspoze]	Ekspoze	Ekspoze etmek	Göz önüne koymak, sergilemek.
	Exposé (gzo)				Açıklama, sergileme.
10.	Imposer (eylem)	[ēpoze]	Empoze	Empoze etmek	Zorla kabul ettirmek, dayatmak.
	Imposé (gzo)				Uyulması zorunlu, dayatılmış.
11.	Improviser (eylem)	[ēpRovize]	Emprovize	Emprovize etmek	Doğaçlama yapmak.
	Improvisé (gzo)				Hazırlıksız, gelişigüzel.
12.	Infecter (eylem)	[ēfekte]	Enfekte	Enfekte etmek	Hastalığı başkalarına Geçirmek, bulaştırmak.
	Infecté (gzo)				Bulaşlı.

13.	Injecter (eylem) Injecté (gzo)	[êʒekte]	Enjekte	Enjekte etmek	Şırınga etmek. Kan yürümüş, kızarmış (tenyüz), kanarık.
14.	Incarner (eylem) Incarné (gzo)	[êkaRne]	Enkarne	Enkarne etmek	Yeniden doğmak. Yeniden doğmuş.
15.	Intégrer (eylem) Intègre (ön ad) / Intégré (gzo)	[êtegre]	Entegre	Entegre olmak/etmek	Bütünleşmek. Doğru, dürüst, bütünleşik, tümleşik.
16.	Former (eylem) Formé (gzo)	[fɔRme]	Forme	Forme olmak/etmek	Biçimlendirilmek. Şekilli, biçimli.
17.	Formuler (eylem) Formulé (gzo)	[fɔRmyle]	Formüle	Formüle etmek	Bir düşünceye bir anlatım biçimi vermek. Dile getirmek, belirtmek, ileri sürmek. İleri sürülmüş, belirtilmiş.
18.	Hypnotiser (eylem) Hypnotisé (gzo)	[ipnotize]	Hipnotize	Hipnotize olmak/etmek	Etki altında kalmak, uyutulmak. Etki altında kalmış, uyutulmuş.
19.	Canaliser (eylem) Canalisé (gzo)	[kanalize]	Kanalize	Kanalize olmak/etmek	Yönlendirilmek. Yönlendirilmiş.
20.	Caractériser (eylem) Caractérisé (gzo)	[karakterize]	Karakterize	Karakterize etmek	İralamak, nitelendirmek, belirtmek, ayırt etmek. İralamış, belirlemiş, nitelenmiş, ayırt edilmiş.
21.	Catégoriser (eylem) Catégorisé (gzo)	[kateɡɔRize]	Kategorize	Kategorize etmek	Kümelemek, ayıklamak, sınıflamak. Kümelenmiş, sınıflanmış, ayıklanmış.
22.	Coloniser (eylem) Colonisé (ön ad)	[kɔlɔnize]	Kolonize	Kolonize etmek	Sömürgeleştirmek, işgal etmek, sömürge durumuna getirmek, sömürge yapmak. Sömürgeleştirilmiş, işgal edilmiş, sömürge durumuna getirilmiş, sömürge yapılmış.

23.	Combiner (eylem)	[kõbine]	Kombine	Kombine almak/etmek	Düzenlemek, sıraya koymak; birleştirmek.
	Combiné (ön ad)				Toplu.
24.	Composer (eylem)	[kõpoze]	Kompoze	Kompoze etmek	Birleştirmek, yeniden oluşturmak.
	Composé (ön ad)				Birleşik.
25.	Coordonner (eylem)	[kõRDõne]	Koordine	Koordine etmek	Eşgüdümlü yapmak.
	Coordonné (gzo)				Düzenli, eşgüdümlü, sıralı.
26.	Cristalliser (eylem)	[kRistalize]	Kristalize	Kristalize olmak	Billurlaştırmak.
	Cristallisé (gzo)				Billurlaştırılmış.
27.	Manipuler (eylem)	[manipyle]	Manipüle	Manipüle etmek	Yönlendirmek, elle işlemek, hile yapmak.
	Manipulé (gzo)				Yönlendirme, elle işleme, hile yapma.
28.	Marquer (eylem)	[maRke]	Marke	Marke etmek	Göz önünde tutmak; işaret koymak; göstermek, belirtmek; damga vurmak; belirtisi olmak; kendini göstermek.
	Marqué (gzo)				Belirgin; belli; damgalı.
29.	Motiver (eylem)	[mõtive]	Motive	Motive etmek	İsteklendirmek, güdülemek.
	Motivé (gzo)				İsteklendirilmiş, güdülenmiş.
30.	Organiser (eylem)	[õRgânize]	Organize	Organize etmek	Bir araya getirmek, birleştirmek.
	Organisé (gzo)				Örgütlenmiş; düzenli.
31.	Pasteuriser (eylem)	[pastœRize]	Pastörize	Pastörize etmek	Isıtıp soğutmak.
	Pasteurisé (gzo)				Isıtıp soğutulmuş.
32.	Présenter (eylem)	[pRezâte]	Prezante	Prezante etmek	Tanıtmak.
	Présenté (gzo)				Tanıtlı.
33.	Provoquer (eylem)	[pRovõke]	Provoke	Provoke etmek	Kışkırtmak.
	Provoqué (gzo)				Kışkırtılmış.

34.	Réaliser (eylem) Réalisé (gzo)	[Realize]	Realize	Realize etmek	Gerçekleştirmek. Gerçekleştirilmiş.
35.	Rédiger (eylem)	[Rediže]	Redakte	Redakte etmek	Düzeltilme yapmak, yazıyı yayıma hazır duruma getirmek.
36.	Refuser (eylem) Refusé (gzo)	[Rəfıze]	Refüze	Refüze etmek	Kabul etmemek; reddetmek. Kabul edilmemiş; reddedilmiş.
37.	Réhabilitér (eylem) Réhabilité (ön ad)	[Reabilite]	Rehabilité	Rehabilité etmek	İyileştirmek, sağaltmak; eski haline çevirmek, haklarını geri vermek; eski saygınlığını kazandırmak. İyileştirilmiş; sağaltılmış; eski haline çevrilmiş; hakları geri verilmiş; eski saygınlığı kazandırılmış.
38.	Réservoir (eylem) Réserve (gzo)	[Rezerve]	Rezerve	Rezerve etmek	Ayrırmak, saklamak, biriktirmek; yedeklemek. Ayrılmış, saklanmış; sakınan, çekingen.
39.	Synchroniser (eylem) Synchronisé (gzo)	[sëkRonize]	Senkronize	Senkronize etmek	Eş zamanlı duruma getirmek. Eşzamanlı yapmak, eşlemek. Eş zamanlı.
40.	Standardiser (eylem) Standardisé (gzo)	[stâdaRdize]	Standardize	Standardize etmek	Ölçünlü duruma getirmek; tek tipleştirilmek / tipleştirmek. Ölçünlü duruma getirilmiş; tek tipleştirilmiş.
41.	Stériliser (eylem) Stérilisé (gzo)	[steRilize]	Sterilize	Sterilize etmek	Arındırmak, temizlemek. Kısırlaştırılmış, arınık.
42.	Styliser (eylem) Stylisé (gzo)	[stilize]	Stilize	Stilize etmek	Biçim vermek, tasarlamak, biçimlendirmek. Tasarlanmış; biçimli, biçimlenmiş.

43.	Sublimer (eylem)	[syblime]	Sublime	Sublime etmek	Yüceleştirmek, ulvileştirmek, inceltmek.
	Sublimé (gzo)				Ululuk, soyluluk.
44.	Subventionner (eylem)	[sybvâsjone]	Sübvanse	Sübvanse etmek	Desteklemek, para ile desteklemek.
	Subventionné (gzo)				Para ile desteklenmiş; destekli.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Fransızcadan aktarılan sözcüklerin Türkiye Türkçesinde en çok kullanılan *et-* veya *ol-* yardımcı eylemlerle kullanımı incelenmiştir. Araştırmanın sorunsalı ve araştırmada ileri sürülen varsayım bağlamında, Türkçedeki yardımcı eylemlerle işlev gören ve birleşik eylem üretimini sağlayan Batı kökenli sözcüklerin Türkçedeki birleşik eylem üretme yöntemleri göz önünde bulundurulmadan oluşturuldukları ve Türkçede bu sözcüklere anlam yönünden karşılık olabilecek birden fazla sözcüğün varlığına karşın, söz konusu eş değer sözcüklerin kullanımının tercih edilmediği saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular, Türkçede birleşik eylemlerin oluşturulması sürecinde Fransızca kökenli sözcüklerin yaygın olarak benimsendiği ve sesletim yönünden bunların çoğunlukla Fransızca biçiminin kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda Türkçedeki *et-* ve *ol-* eylemleri ile kullanılan ve iki farklı sözlükten derlenen 44 Fransızca kökenli sözcüğün eylem, ön ad ve geçmiş zaman ortacı türlerinde olabildikleri anlaşılmıştır. Türkçede birleşik eylem yapıları, ad ve yardımcı eylem ya da iki eylemin birleşimi yöntemiyle oluşturulurlar ve bu birleşmeyle anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik eylem yapıları türetilir. Ancak Fransızca kökenli sözcüklerin farklı türlerde olup sesletimlerinin aynı olması nedeniyle, Fransızcadaki bu sözcüklerin hangi türü dikkate alınarak Türkçe *et-* ve *ol-* yardımcı eylemleriyle birleşik eylem yapıları oluşturduğu açık değildir. Nitekim Fransızca kökenli bu sözcüklerin aktarım süreci incelendiğinde, çoğu sözcüğün türü dikkate alınmadan, ses ve biçim yönünden herhangi bir değişikliğe uğratılmadan Türkçeye geçirildiği, bazılarının Türkçe sesletime uyarlanarak girdiği ve bazılarının ise Türkçe sesletime transliterasyon yoluyla aktarıldığı belirlenmiştir. Ayrıca Fransızca kökenli bu sözcüklerin Türkçede anlamca karşılığının bulunması ve bu karşılıkların yerine Fransızca söylenişlerin tercih edilmesi oldukça ilginç bir tespittir.

Teknoloji kullanımının artışıyla beraber iletişim ve etkileşimin etkisi, ekinsel değişim ve dönüşümlerin olması, tüketim alışkanlıklarının farklılaşması, Batı uygarlığıyla ve ekiniyle yoğun bir şekilde karşı karşıya kalınması, teknolojik, ekonomik ve ekinsel kavram ve terimlerin Batı kökenli sözcükler kanalıyla yaygınlaşması gibi etkenler, günümüzde Fransızca kökenli sözcüklerin kullanımının daha çok tercih edilmesine yol açmıştır. Fransızca, özellikle Tanzimat Dönemi aydınlarının gözünde Batılılaşmanın ve çağcıl olmanın sembolü olarak görülmüştür. Bu dönemdeki aydınlar, Batının bilim, sanat ve

yazın alanlarındaki yeniliklerini ve gelişmelerini yakından izlemiş ve bunları kendi toplumlarına getirmeyi amaçlamışlardır. Bu süreçte Fransızca, Batı ekini ve uygarlığının bir sembolü ve Fransızca sözcüklerin kullanımı bir saygınlık ve itibar unsuru olarak görülmüştür. Türkçe eş değeri dururken, Batı kökenli sözcükleri kullanan birçok insan, bulunulan çağın anlayışına, şartlarına uygun ve uygarca yaşamak olarak algılanması nedeniyle bu türdeki kullanımlar ortaya çıkmaktadır.

Hâlbuki Türk dili, bu sözcüklerin yerine sözcük üretecek veya bu kullanımları karşılayabilecek zenginlikteki ekleri, biçimbirimleri ve eş değer sözcükleri çağlar boyunca içinde var etmiştir. Bu nedenle herhangi bir konuda kendini ifade edebilmek, düşüncesini ileri sürebilmek amacıyla Batı kökenli sözcükler veya söylenişler yerine varsa Türkçe karşılığını kullanmak yoksa da duruma uygun olabilecek bir Türkçe eş değer sözcüğe tümce içinde yer vermek veya olanak varsa yeni bir Türkçe sözcük üretmek, bu araştırmada incelediğimiz özellikteki sözcüklerin zaman içinde kullanımlarının ortadan kalkmasını ve daha arı bir Türkçe kullanımını sağlayacaktır.

Bu araştırma, Türkçede anlam açısından karşılıkları bulunan pek çok Fransızca kökenli sözcüğün Fransızca söylenişlerinin benimsendiğini göstermektedir. Bu durum, ekinsel ve dilsel etkileşimlerin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Özellikle yazınsal ve bilimsel yazılarda, Fransızca kökenli sözcüklerin bu kullanımlarının tercih edilmesinin nedeni, Batıdan etkilenme ve bu etkilere karşı duyulan bir özentiliğin yansması, Batılı değerleri ve yaşam biçimini benimsemenin bir yolu olarak da görüldüğü değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, Tanzimat Döneminde Türkçede Fransızca sözcüklerin kullanımı, dilin gelişimi ve zenginleşmesi açısından önemli bir rol oynamış, Batılılaşma sürecinin yazınsal alandaki bir yansması olmuştur. Bu bağlamda, Türkçenin Fransızcadan etkilenmesi hem dilsel bir alışveriş hem de ekinsel bir zenginleşme ve Tanzimat Döneminden günümüze kadar Batılılaşma serüveni olarak görülmelidir. Gelecekte yapılacak çalışmalar, bu etkileşimin diğer Batı dilleriyle olan ilişkisini de inceleyerek, Türkçenin zenginleşme sürecine daha geniş bir bakış açısından bakmamızı sağlayacaktır.

Türkçenin *Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*nde yer almayan *provoke etmek*, *rehabilite etmek* ve *sübvanse etmek* birleşik eylem kullanımlarının sözlüğe eklenmesi gerekir. Ayrıca Batı kökenli sözcüklerin farklı yardımcı eylemlerle kullanımı da ayrıntılı olarak incelenebilir. Ancak dil incelemelerinde doğru tanılama koymak ve herhangi bir ölçüye dayanmayan öznel tartışmalardan kaçınmak amacıyla bilim insanları belirli bir yöntem izleyerek araştırılan konu ile ilgili veri toplayıp bunları incelemeye tabi tutarlar ve bunlardan somut veriler elde ederler. Bu nedenle elde edilen verilerin araştırılan konuyu açıklığa kavuşturacak biçimde belirlenmesi, bunlara uygulanan çözümsel yöntemlerin doğru olması ve ortaya çıkan bulgular üzerinden yorum yapılırken öznel olmaktan kaçınılması gerekir.

Kaynaklar | References

- Ağaoğlu, A. (2007). *Üç Beş Kişi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Aktaş, A. (2007). Türkçede Almanca kaynaklı kelimeler. *Türk Dili*, 6, ss. 522-528.
- Aksu, E. H. vd., (2010). Farklı senkronizasyon uygulamaları ile senkronize edilen ineklerde üreme performansı üzerine vitamin E'nin etkisi. *Fırat Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Dergisi*, 24(2), ss. 71-76.
- Alatlı, A. (2005). *Dünya Nöbeti*. Everest Yayınları-Dünya Edebiyatı Dizisi.
- Alatlı, A. (2018). *Aydınlanma Değil, Merhamet*. Everest Yayınları.
- Alatlı, A. (2022). *Kadere Karşı Koy*. A. Ş. Turkuvaz Kitap.
- Aral, İ. (2007). *Safran Sarı*. Turkuvaz Kitap.
- Araz Altay, M. ve Görker, I. (2019). Kombine Tip Özgül Öğrenme Bozukluğunda Uygun Müdahale ile WISC-R Profilinde ve Klinik Bulgularda Düzelleme Mümkün Mü: 3 Yıllık Takip Sonuçları. *Namık Kemal Tıp Dergisi*; 7(3): ss. 236 – 244.
- Atay, O. (2023). *Tutunamayanlar*. İletişim Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (2019). *Toprak Uyanırsa*. Remzi Kitapevi.
- Aypay, A. İ. (2005). Mehmet Emin Vahîd Paşa'nın eserlerinde Batı kökenli kelimeler. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies*, 5(2), ss. 79-184.
- Balaban, A. (2015). Yabancı kelimelere karşılık bulmada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(8), ss. 573-596.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. TDK Yayınları.
- Batur, E. (1991). *Gönderen: Enis Batur*. Remzi Kitapevi.
- Batur, E. (2000). *Başkalaşım I-X*. Yapı Kredi Yayınları.
- Baykurt, F. (2022). *Köçgöçüren*. Literatür Yayınları.
- Bulut, H. vd., (2009). Doğal enfekte bir sürüde ELISA ve nested-PCR ile sığırların lösemi virüs enfeksiyonunun belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri, Veterinerlik Dergisi*, 23(1), ss. 39-42.
- Çiçek, A. (2004). Türkçeye giren Fransızca kökenli bazı kelimeler üzerine bir inceleme. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(24), ss. 1-9.
- Dağlı, A. (2022). Meddah hikâyelerinden romana ara söz kullanımı hakkında karşılaştırmalı bazı tespitler. *İctimaiyat (Online)*, 6(2), ss. 584-604.
- Eker, S. (2006). *Çağdaş Türk Dili*. Grafiker Yayınları.
- Erata, R. (2004). *Saçmalama Türkçe de neymiş* (2. baskı). Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.

- Erbay, F. (2002). Türkçe Sözlük'ün ilk ve son baskısındaki Batı kökenli kelimelere dair. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, ss. 129-135.
- Ergin, M. (1988). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Eyüboğlu, S. (2000). *Mavi-II: Görsel Sanatlar Üzerine Denemeler ve Eleştiriler*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Füruzan,(1998). *Yeni Konuklar*. Yapı Kredi Yayınları.
- Gardes-Tamine, J. (2010). *La grammaire: Phonologie, morphologie, lexicologie*. Paris: Armand Colin.
- İleri, S. (1999). *Saz Caz Düğün Varyete*. Oğlak Yayınları.
- İsbir, E. (2013). Provokatif bir düşünür olarak H. G. Gadamer. *Kayı: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 21, ss. 71-93.
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçenin Verintiler Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G. (2015). *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü*. Akçağ Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *İnsanlığın Dirilişi*. Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Diriliş Muştusu*. Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Edebi Yazılar*. Diriliş Yayınları.
- Karay, R. H. (2010). *Sürgün*. İnkılap Kitabevi.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2015). *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*. İletişim Yayınları.
- Kartalhoğlu, Y. (2023). Alıntuların Türkçeleşme Süreçleri Bilgisine Eleştirel Bir Bakış. L. Karahan, & H. Yıldız içinde, *Doğumunun 80. Yılında Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı* (ss. 701-719). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaymaz, Z. (1995). Fransızcadaki Türkçe kelimeler hakkındaki notlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), ss. 1998-2005.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. TDK Yayınları.
- Kür, P. (2013). *Yarın Yarın*. Everest Yayınları.
- Kür, P. (2017). *Küçük Oyuncu*. Can Yayınları.
- Larousse. (en ligne). [larousse.fr: https://www.larousse.fr/](https://www.larousse.fr/) adresinden alındı.
- Levend, A. S. (1972). *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*. TDK Yay.

- Lüle Mert, E. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının yabancı kökenli sözcük kullanımlarına ilişkin bir inceleme. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), ss. 2357-2369.
- Magrelo, İ. (2011). Türkçede Batı kökenli yabancı sözcükler. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 1(1), ss. 7-10.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Rezervasyon İşlemleri 812ste009*. Ankara.
- Meriç, C. (2013). *Jurnal 2. Cilt 1966-1983*. İletişim Yayınları.
- Oran, B. (2010). *Turkish foreign policy, 1919-2006: Facts and analyses with documents*. Salt Lake City: University of Utah Press.
- Özgür, U. ve Topaloğlu, Y. (2023). Fransızcadan Türkçeye aktarılan spor terimlerinin ses ve biçim bakımından incelenmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 8(2), ss. 588-609.
- Özer, N. P. ve Yazar, A. E. (2018). Toplumsal rehabilitasyon ve Hanzo filmi. *Atatürk İletişim Dergisi*, 16, ss. 31-50.
- Özkan, F. ve Musa, B. (2004). Yabancı dillerin Türkçenin söz dizimi üzerindeki etkisi. *Bilig*, 30, ss. 95-139.
- Pala, İ. (2003). *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*. Kapı Yayınları.
- Ran, N. H. (2000). *Kan Konuşmaz / Romanlar 1*. Yapı Kredi Yayınları.
- Rasim, A. (1969). *Muharrir Bu Ya*. Devlet Kitapları.
- Sapankaya, F. Y. (2023). Türkiye'de küresel iklim değişikliğiyle mücadelede sübvansiyon politikalarına yönelik bir tutum araştırması. *International Journal of Public Finance*, 8(1), ss. 185-212.
- Sarı, M. (2008). *Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi*. TDK Yayınları.
- Şafak, E. (2010). *Firarperest*. Doğan Kitap.
- Taner, H. (2019). *Ölür ise Ten Ölür Canlar Ölesi Değil*. Yapı Kredi Yayınları.
- TDK, (2011). *Türkçe Sözlük*. TDK Yayınları.
- TDK, (2015). *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu.
- Turgut, E. (2009). *Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler*. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzuner, B. (2003). *Şairler Şehri*. Everest Yayınları.
- Ümit, A. (2019). *Sis ve Gece*. Everest Yayınları.
- Ünaydın, R. E. (2002). *Hatıralar III*. Türk Dil Kurumu.
- Yavuz, H. (1998). *Osmanlılık, Kültür, Kimlik*. Boyut Kitapları.

Yetkin, S. K. (2007). *Edebiyat Üzerine Denemeler*. Palme Yayıncılık.

Yıldız, A. G. (2017). *Kayıp Sabahlar*. Timaş Yayınları.

Yıldız, A. G. (2018). *Kendimi Unutup Sana Ağladım*. Timaş Yayınları.